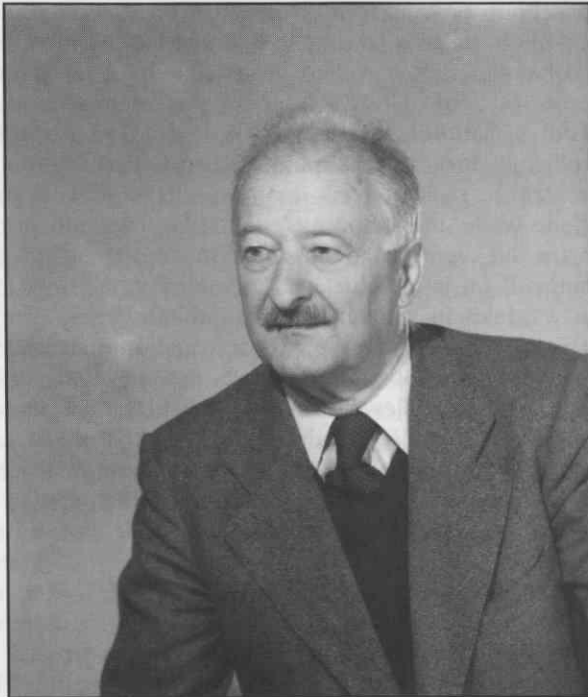

In memoriam

**Akad. prof. dr. Ferdo Gestrin
(1916-1999)**

Najino zadnje srečanje, dan pred nenadno smrtjo na Bledu, je bilo posvečeno razgovoru o košnji in borbi z mahom, ki uničuje travnato rušo. Dogovorila sva se, da bova temo nadaljevala v ponedeljek. Ni ga bilo in ga nikoli več ne bo.

Akad. prof. dr. Ferdo Gestrin je bil, kot dokazuje njegov polni akademski naslov, eden največjih živečih slovenskih zgodovinarjev. Na njemu lasten način je bil pravzaprav eden stebrov naše stroke v zadnjih desetletjih, saj je neprisiljeno povezoval tako strokovnjake iz različnih obdobij kot različnih generacij in nenazadnje tudi različnih političnih prepričanj. Zavedal se je razlik v kvaliteti, osebnostnih razlikah, poznal je prijateljstva in vedel za sovraštva in nestrpnost. S svojim zgledom je skušal presežati tisto kar ločuje in s poudarjanjem pozitivnih lastnosti posameznikov združevati. Bolelo ga je nesorazmerje med dobrimi možnostmi za delo, velikim številom poklicnih raziskovalcev in njihovim izplenom, ki ne zmore

preseči individualizma in parcialnih interesov. Veselili so ga dosežki mlajših slovenskih zgodovinarjev, žalostilo ga je pomanjkanje "corpsgeista", občutka pripadnosti stroki. Njegova velika želja je bila, da bi vsaj na inštitutih nastajala temeljna dela slovenske historiografije, ki jih lahko ustvari le strokovno sinhroniziran in dobro voden kolektiv. Ker so njegove pobude naletele le na verbalno podporo, svoje avtoritete pa ni hotel izpostavljati, se je umikal iz institucionalnih oblik delovanja, čeprav je bil stalno pripravljen poprijeti, če bi to izboljšalo obstoječe razmere.

Ferdo Gestrin sodi v tisto redko skupino slovenskih zgodovinarjev, ki je bila sposobna raziskovati praktično enakovredno vsa obdobja slovenske zgodovine. To dokazuje tudi njegova izjemno bogata bibliografija. Iz nje je tudi razvidno, da je bil sposoben tako minucioznih raziskav, kot širokih sintez, ki so bile za nekatere celo preširoke. Glede na njegov socialni izvor in razmeroma nelahko mladost, mu je bila posebno pri srcu gospodarska in socialna zgodovina. Nagnjenost k tem platem človeškega življenja je še zlasti dokazoval z osebnim zgledom, saj je bil sposoben biti vrhunski znanstvenik, pa tudi fizični delavec in kmet, čeprav ni nikoli pozabil povedati, da je bil mestni otrok. Nedavno sva ugotavljala, ali kdo od naju še zna okomatati in zapreči vola oziroma konja Rad se je loteval tako hišnih opravil, popravil avtomobila kot klepanja kose. V svoji delovni sobi na inštitutu imam žganje, ki ga je sam skuhal, na mizi je njegova knjiga, ki jo je napisal kot osemdesetletnik. Kot tak se je spopadel tudi z računalnikom, v katerem je ostal dobršen del njegove naslednje knjige.

Ferdo Gestrin je bil velik, mednarodno uveljavljen znanstvenik. Z mnogimi je leta vzdrževal stike, ne da bi se z njimi kdaj osebno srečal. Kljub temu mu ni bilo nikoli nečastno in neprimerno sodelovati v lokalnih zbornikih. Vedel je, da vsebina določa kvaliteto, ne pa naslov revije in kraj njenega izhajanja. Rad se je odzival lokalnim povabilom in sodeloval na prireditvah naših društev.

Številni zgodovinarji, ki so hkrati tudi učitelji, imajo precejšnje težave z usklajevanjem včasih navidezno nasprotnih interesov. Kljub dolgoletnemu osebnemu prijateljstvu, med nama ni bilo tabu tem, čeprav sva na mnogih področjih vztrajala na popolnoma izključujočih se stališčih, mi ni bilo nikoli jasno, ali je najprej pedagog in nato znan-

stvenik ali obratno. Mislim, da je bil eden redkih, ki je to do popolnosti uskladil. Nikoli ni rekel, da nima časa za razgovor s študenti ali mlajšimi kolegi, nikoli ni rekel, da ga strokovni in pedagoški stiki ovirajo pri raziskavah. Bentil je le čez različne funkcije, ki so mu jemale čas. Čeprav jih ni maral, je hotel biti kot oster kritik vsakokratnih razmer, vendar družbeno angažiran. Osebnostno je hotel pokazati, da je mogoče drugače, predvsem pa bolje delovati. To je dokazoval tako kot predsednik hišnega sveta na Gestrinovi 1 kot pri Zgodovinskemu društvu in Slovenski matici in drugod. Za njim niso ostajali problemi, ampak sanirane razmere. Za svoje široko razpredeno delovanje je prejel številna priznanja, žal ne zadnjega, osrednje državne nagrade za življenjsko delo na znanstvenem področju, za katero je bil upravičeno prepričan, da jo zasluži. Šele zadnje tedne in po mnogih analizah je spoznal, da ga na cedilu niso pustili mlajši kolegi, ampak politična opcija, ki ji je bil ves povojni čas, tudi po osamosvojitvi in uvedbi demokracije, kritično zvest. Tega ni skrival, kot tudi ne dejstva, da je bil pred II. svetovno vojno pri mladcih, svetovnonazorsko pa krščanski socialist. Ob najinih političnih razgovorih me je vedno presenečalo dejstvo, da ni nikoli iskal poti nazaj, kar je v starejših letih pri ljudeh dokaj običajno.

Posebno je bila Ferdu Gestrinu pri srcu krajevna zgodovina. Njen pomen je na eni strani povzdigoval, ker je možno priti do sintez le na podlagi študija posameznosti, na drugi strani pa se mu je zdela najboljši način za mlajše raziskovalce, da preverijo svoje sposobnosti, saj so brezbrežne teme pogosto "smrt" za začetnike. Naša Kronika mu zato ni bila le znanstvena revija, ampak tudi

sredstvo za preverjanje in uveljavljanje talentov. Prav glede njih je imel pokojni profesor izjemen posluš. Kakor je znal biti v številnih primerih tudi prezahteven, preoster in tako načelen, da je to mejilo že na krivičnost, pa je bil do mlajših zgodovinarjev včasih preveč popustljiv, kar so mnogi znali tudi izrabiti. Njegovo zaupanje v mlade je bilo skoraj neizmerno. Nikoli ni govoril, da bo z njegovim biološkim koncem izgubila predvsem stroka, nikoli ni zastopal mnenja, da je nenadomestljiv. Kot je bil na eni strani prepričan v svoje znanje in sposobnosti, pa ni nikoli nasedel slabosti nekaterih resnično velikih mož, da so obdarjeni s posebnim poslanstvom.

Kljub dejstvu, da je v znanosti in na pedagoškem področju veliko dosegel, je ostal akad. prof. dr. Ferdo Gestrin vselej in predvsem človek. Tudi v slabostih, grenkobah, ki mu jih je pustilo življenje, tudi v nezaupanju in sumničavosti do nekaterih, za kar ni bilo realne podlage. "Saj imaš glede N. N. mogoče prav, toda nekaj me moti pri njem. Ne vem natančno kaj in ne morem si pomagati!" mi je včasih dejal. Rad je bil vesel, užival je v delu in zabavi, bil je ljubitelj lepega in prijetnega. V družbi se ni pretvarjal in ustvarjal lažnega vtisa. Svoje mnenje je rad povedal, ga branil, ne pa vsiljeval, žaliti se ni pustil. Bil je "gentelman" v najboljšem smislu besede. Nikoli ni hotel biti patriarh stroke, starosta zgodovinarjev, želel je biti le prvi sluga znanosti, ki ji je posvetil življenje, in koristen elan človeške, zlasti pa naše narodne skupnosti.

Imeli smo moža.

Stane Granda